

OBSAH

ÚVOD	3
------	---

1. ČÁST	5
---------	---

K ČEMU JE PRÁVNÍ FILOZOFIE?	5
-----------------------------	---

1. kapitola	7
-------------	---

CO JE PRÁVNÍ FILOZOFIE?	7
-------------------------	---

1.1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ: filozofie a právo	7
1.1.1. Co je filozofie?	7
1.1.1.a) Co odlišuje filozofické tázání od běžného kladení otázek?	8
1.1.1.b) Jaké jsou hlavní směry filozofického tázání?	8
1.1.2. Co označuje slovo právo?	9
1.1.2.a) Proč vzniklo právo?	10
1.2. POKUS O VYMEZENÍ POJMU PRÁVNÍ FILOZOFIE	11
1.2.2. Právní filozofie nebo filozofie práva?	12

2. kapitola	15
-------------	----

ZÁKLADNÍ OTÁZKY A ÚKOLY MODERNÍ PRÁVNÍ FILOZOFIE	15
--	----

2.1. ZÁKLADNÍ OTÁZKY A PRINCIPY PRÁVNÍ FILOZOFIE	15
2.1.1. Základní tematické okruhy právní filozofie	15
2.1.2. Aktuální otázky právní filozofie konce 20. století	16
2.2. ZÁKLADNÍ ÚKOLY MODERNÍ PRÁVNÍ FILOZOFIE	17
2.2.1. Základní principy moderního právního myšlení	18

3. kapitola	21
-------------	----

MÍSTO PRÁVNÍ FILOZOFIE V SYSTÉMU FILOZOFICKÝCH A PRÁVNÍCH DISCIPLÍN: <i>právní filozofie a sociální filozofie, právní filozofie a etika, právní filozofie a právní dogmatika, právní filozofie a právní teorie.</i>	21
---	----

3.1. PRÁVNÍ FILOZOFIE A FILOZOFICKÉ DISCIPLÍNY	21
3.1.1. Sociální filozofie a právní filozofie	21
3.1.1.a) Pojem a základní funkce sociální filozofie	22
3.1.1.b) Pojem právní filozofie	25
3.1.1.c) Právní filozofie jako kritické poznání práva	25
3.1.1.d) Vztah sociální filozofie a právní filozofie	27
3.1.1.e) Sociální filozofie jako významový kontext interpretace společenských jevů	28
3.1.1.f) Sociální filozofie jako garant racionality zkoumáných společenských jevů	29
3.1.2. Právní filozofie a etika	31
3.1.2.a) Co je etika?	31
3.1.2.b) Co je morálka?	32
3.1.2.c) Právo jako minimum morálky?	34
3.1.2.d) V čem se liší morálka od práva?	34
3.1.2.e) Právo a morálka jako dva striktně odlišné normativní systémy?	36
3.1.2.f) V čem se shoduje právo a morálka?	36
3.1.2.g) Dvě tradice interpretace vztahu morálky a práva	37
3.1.2.h) Proč vzniká vzájemná kooperace práva a morálky?	38
3.1.2.ch) Vztah etiky a právní filozofie	39
3.2. MÍSTO PRÁVNÍ FILOZOFIE V SYSTÉMU PRÁVNÍCH DISCIPLÍN: <i>právní filozofie a právní dogmatika; právní filozofie a právní teorie.</i>	42
3.2.1. Právní filozofie a právní dogmatika	42
3.2.1.a) Co je právní dogmatika?	42
3.2.1.b) Vztah právní filozofie a právní dogmatiky	43

3.2.2. Právní filozofie a právní teorie	44
3.2.2a) Proč vznikla právní teorie?	44
3.2.2b) Právní teorie a právní filozofie	47
2. ČÁST	51
CO JE PRÁVO?	51
1. kapitola	53
DEFINICE PRÁVA	53
1.1. PRVNÍ POKUSY O DEFINOVÁNÍ PRÁVA	53
1.1.1. Dva způsoby definování práva	53
1.2. PODSTATA PRÁVA	54
2. kapitola	57
HLEDÁNÍ PŘIROZENÉHO ZÁKLADU PRÁVA	57
2.1. OBECNÉ VYMEZENÍ POJMU PŘIROZENÉ PRÁVO	57
2.2. TEORIE PŘIROZENÉHO PRÁVA	58
2.3. HLEDÁNÍ ABSOLUTNÍHO (PŘIROZENÉHO) ZDROJE PRÁVA	59
2.3.1. Pojetí přirozeného práva ve starověkém právním myšlení	60
2.3.2. Boží rozum jako pramen práva	63
2.3.2a) Akvinského pojetí zákona (práva)	63
2.3.2b) Akvinského pojetí přirozeného zákona	64
2.3.2c) Přirozený zákon jako základ lidských zákonů	65
2.4. PŘIROZENÉ PRÁVO JAKO NÁROK, KTERÝ PLYNE Z PŘIROZENÉHO STAVU ČLOVĚKA	66
2.4.1. Klasické pojetí přirozeného stavu jako zdroje přirozeného práva	67
2.4.1a) Přirozený stav jako válka všech proti všem	67
2.4.1b) Přirozené právo všech na všechno	69
2.4.1c) Lockova konkretizace přirozených práv	69
2.4.2. Přirozené právo jako právo rozumu	71
2.4.2a) Kantovo zpochybnění tradičního pojetí přirozeného práva	72
2.4.2b) Svoboda jako základní podmínka práva	73
2.4.2c) Rozumná vůle jako zdroj toho, co má být (Sollen)	74
2.4.3. Právo jako nárok odvozený z konstrukce konkrétních řádů věcí, tzv. „Natur der Sache“	76
2.4.3a) Pojem „Natur der Sache“	77
2.4.3b) „Natur der Sache“ jako zdroj práva	78
2.5. KRITIKA PŘIROZENÉHO PRÁVA	80
2.5.1. „Vnitřní“ (imanentní) kritika přirozeného práva	80
2.5.2. „Vnější“ kritika přirozeného práva	83
3. kapitola	85
POZITIVNÍ PRÁVO	85
3.1. POJEM POZITIVNÍ PRÁVO	85
3.1.1. Základní elementy pozitivního práva	86
3.1.2. Právní pozitivismus	86
3.2. ZÁKLADNÍ ZÁSADY PRÁVNĚ POZITIVISTICKÉHO MYŠLENÍ	88
3.2.1. Striktní odlišení „Sein“ od „Sollen“	89
3.2.1a) Kelsenovo pojetí „Sollen“	89
3.2.1b) Absolutní nezávislost normativity od skutečnosti	90
3.2.2. Právní norma jako základní strukturální jednotka právního systému	92
3.2.2a) Austinovo pojetí právní normy jako příkazu	92
3.2.2b) Kelsenův pojem právní normy jako sankce	95
3.2.2c) Hartovo pojetí práva jako souhrnu právních pravidel	100
3.2.3. Odlišnost práva od morálky	105
3.2.3a) Silná verze non-kognitivismu	105

3.2.3b) Slabá verze non-kognitivismu	106
3.2.3c) Hartovo pojetí separace práva a morálky	107
3.2.4. Zásada metodologické čistoty právní vědy	109
3.3. KRITIKA PRÁVNÍHO POZITIVISMU	111
3.3.1. Od pojmu práva k ideji práva	112
3.3.1a) Stammlerovo pojetí tzv. „správného“ práva, (richtiges Recht)	114
3.3.1b) Radbruchovo pojetí ideje práva jako spravedlnosti	115
3.3.2. Dworkinova kritika právního pozitivismu	117
3.3.2a) Dworkinovo pojetí principů práva	117
4. kapitola	123
CO JE SPRAVEDLNOST?	123
4.1. SPRAVEDLNOST - ZÁKLADNÍ KATEGORIE PRÁVNÍ FILOZOFIE	123
4.1.1. Pojem spravedlnost	125
4.1.1a) „Objekt“ pojmu spravedlnost	126
4.1.1b) Rovnost jako základní vlastnost spravedlnosti	126
4.1.1c) Princip rovnosti: „Každému, co je jeho“	127
4.1.1d) Celá a částečná spravedlnost	127
4.2. SPRAVEDLNOST: OBJEKT NEBO PROCES?	129
4.2.1. Spravedlnost jako „objekt“ poznání	130
4.2.2. Spravedlnost jako proces	130
4.3. TEORIE SPRAVEDLNOSTI	131
4.3.1. Analytické teorie spravedlnosti	131
4.3.2. Empirické teorie spravedlnosti	133
4.3.3. Normativní teorie spravedlnosti	133
4.4. TEORIE MATERIÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI	133
4.4.1. Hledání (absolutního) přirozeného zdroje spravedlnosti a rovnosti	134
4.4.1a) Platónovo pojetí spravedlnosti	134
4.4.1b) Platónova spravedlivá polis	135
4.4.2. Marxova koncepce spravedlivé společnosti	137
4.4.2a) Práce jako prostředek sebeurčení člověka	138
4.4.2b) „Odcizená“ práce	138
4.4.2c) Práce jako kritérium spravedlivého rozdělování statků	139
4.4.2d) Potřeby jako absolutní kritérium spravedlnosti	140
4.5. PROCEDURÁLNÍ TEORIE SPRAVEDLNOSTI	142
4.5.1. Habermasova koncepce diskursivní etiky jako teorie spravedlnosti	144
4.5.1a) Habermasův diskursivně etický program	144
4.5.1b) Normativní podmínky komunikativního jednání	146
4.5.1c) Etický diskurs jako procedura přijímání a potvrzování platnosti norem	147
4.5.1d) Spravedlnost jako dimenze platnosti	149
4.5.2. Rawlsova teorie spravedlnosti	151
4.5.2a) Základní idea teorie spravedlnosti	151
4.5.2b) Rawlsovo zdůvodnění tzv. původní situace	152
4.5.2c) Principy spravedlnosti	154
4.5.2d) Dva základní principy spravedlnosti	155
4.5.2e) První princip spravedlnosti	156
4.5.2f) „Princip rozdílnosti“	157